

Išskirtiniai grupės „Kvadratas“ susitikimai ir likusi mįslė

Neeilinė muzikinė popietė vyko balandžio 27 dieną Kupiškio viešojoje bibliotekoje. Čia buvo gausiai susirinkę melomanai į sunkiojo roko (angl. hard rock) grupės „Kvadratas“ vinilinės plokštelės pristatymą.

Pirmą kartą su daugiau nei keturiasdešimt metų gyvuojančios grupės nariais susitiko jų dainas atliekantys mokiniai iš Nemenčinės – „Lietuvos talentai 2023“ finalininkai, roko grupė „Bitik Zys“. Kai užgrojo ir uždainavo jaunieji ir vyresnieji rokeriai, atrodė, kad net bibliotekos stogas kilnojasi. Toks buvo neišpakytas energijos pliūpsnis.

Banquolė
ALEKNIENĖ-ANDRIJAUSKĖ

MUZIKINIŲ ANTRADIENIŲ PASKATA

Renginio vedėjas, bibliotekos darbuotojas Minijus Pučėta, papasakojo, kad 2020 metais Lietuvos muzikos mėgėjus melomanus pasiekė ilgai laukta naujiena, kad vinilinės plokštelės pavidalu atgimė kultinis audioalbumas iš Lietuvos sunkiojo roko lobyno „Metalinė naktis“, kurį grupė „Kvadratas“ buvo įrašiusi 1986 metais.

Iš kairės: Vytautas Stauga, Linas Ūdras, Andrius Ruškulis, Saulius Pročkys ir Jonas Vainiūnas.

Ši grupė ilgai rezidavo Rokiškyje, Zarasuose ir Kaune. Su Kupiškiumi šią grupę sieja solo gitaristas Linas Ūdras, daugiau nei trisdešimt metų gyvenantis Kupiškyje, buvęs dailės mokytojas. „Bibliotekoje beveik kiekvieną antradienį vyksta vinilinių plokštelių klausymasis „Muzikinio antradienio pavakariai“, kur lankytojai gali išgirsti po porą vinilinių plokštelių su skirtinga muzika iš viso pasaulio. Tad gimė idėja vieną antradienį skirti išimtinai „Metalinei naktiai“. Bet L. Ūdras buvo labai užimtas kūrybine veikla ir kelionėmis į Daniją. Tik neseniai pavyko suderinti visus tvarkaraščius tarpusavyje, nes bibliotekoje ir Kupiškio

kultūros centre vienu metu veikia modernistinė Lino dailės darbų paroda. Taigi autorius buvo pričiuptas ir susitarta dėl būsimo susitikimo.

Apie būsimą „Metalinės nakties“ pristatymą Linas informavo kitus grupės narius. Menininkai geranoriškai sutiko atvažiuoti ir šiandien Kupiškyje turime reikšmingą įvykį. Pirmą kartą po dvidešimt metų susitinka klasikinė „Kvadrato“ grupė“, – kalbėjo renginio vedėjas.

Jis pristatė šios grupės, pernai šventusios 40-mečių, narius: gitaristą Vytautą Staugą (Kūgelį), vokalistą Saulių Pročkį (Prochorą), vokalistą ir klavišininką Andrių Ruškulį (Curvą), mušamaisiais instrumentais grojantį Joną Vainiūną (Čiulbuonėlį, kankliuotoją arba Jonciką) ir solo gitaristą Liną Ūdrą (Šlemberį).

Grojęs mušamaisiais Dangirdas Širvys neatvyko. Buvo prisimintas jau miręs buvęs grupės būgnininkas, talentingas žmogus Saulius Laginauskas. Jo atminimą muzikantai pagerbė ne tylos minute, bet pakviėtą pasiklausyti keletą motyvų iš jo atminimui skirto kūrinių.

V. Stauga labai džiaugėsi, kad „Kvadrato“ narių pasveikinti atvyko talentingas jaunimas iš Nemenčinės, projekto „Lietuvos talentai 2023“ finalininkai, roko grupė „Bitik Zys“, atliekanti ir „Kvadrato“ kūrinių, šios grupės vadovai Vitalijus ir Vita Vošteriai.

Nukelta į 9 p.

1986 metais Kęstučio Lušo studijoje grupė „Kvadratas“ įrašo albumą „Metalinė naktis“. Matome šio albumo, 2020 metais perleisto vinilo plokštelės pavidalu, viršelio dizainą. Autorius: Linas Ūdras

Vinilinės „Kvadrato“ plokštelės viršelis, kurio autorius Linas Ūdras.

Senoji ir jaunoji roko atlikėjų karta susitiko Kupiškyje: „Kvadrato“ ir „Bitik Zys“ nariai.

Išskirtiniai grupės „Kvadratas“ susitikimai ir likusi mįslė

Zarasiškis Dalius Bučenka, kurio dėka sunkiojo roko grupės „Kvadratas“ vinilinė plokštelė „Metalinė naktis“ išvydo dienos šviesą. Banguolės Alekniešienės-Andrijauskienės nuotrauka

Atkelta iš 8 p.

Beje, Vitalijus yra kilęs iš Obelių, o jo tėvas iš Pandėlio. Taigi Vitalijus pirmiausia iš savo tėvo išgirdo apie „Kvadratą“.

GRUPĖS IŠTAKOS

„Kvadrato“ nariai papasakojo apie nueitą kūrybinį kelią, apie šios grupės gimimą.

V. Stauga prieš daugiau nei keturiasdešimt metų dirbo Rokiškio kultūros namuose diskotekininku. Tuo metu kultūros namų direktoriumi dirbęs Vytautas Stankevičius pakvietė jį į kabinetą ir pasakė, kad Pandėlyje yra du įdomūs muzikantai. Reikia juos surasti ir prikalbinti, kad pradėtų groti Rokiškio kultūros namuose.

„Susiradau juos. Tai buvo Saulius ir Linas. Iš pradžių jie spyriojosi, sakė, kad turi kitų planų, bet pavyko juos prikalbinti atvažiuoti į Rokiškį. Susirinkome kovo 1 dieną, prieš keturiasdešimt vienerius metus.“

Po keliolikos repeticijų reikėjo išeiti į sceną. Tada negrojome tokios muzikos, kuri vėliau atėjo į mūsų sielas ir tapo kelrodžiu švyturiu.

Reikėjo pavadinti. Ekspromtu pasivadino „Kvadratu“. Manėme, kad bus laikinas pavadinimas, bet

jis prigijo. Vėliau ir šios geometrinės figūros apibūdinimas, kad ji atspairi gniuždymui, mums labai patiko. Stiprybės anuomet tikrai reikėjo. Linui vis atrodė, kad esame stebimi. Gal KGB, gal CŽV. Tais laikais nežinojai, ko gali sulaukti. Kai daugiau pradėjome groti savo gabalų, dažniau išgirdavome ir įvairių nesuvokiamų klausimų, kodėl grojame savo kūrybą, kodėl ne tuos kūrinius, kurių yra ir kuriuos reikia groti“, – prisiminė V. Stauga.

IŠ KŪRYBINĖS VIRTUVĖS

Prakalbus apie kūrybinę virtuvę, ar grupė „Kvadratas“ turėjo vadovą, V. Stauga sakė, kad nebuvo vadovo. Kažkam reikėjo pakalbėti. Tada imdavęs mikrofoną ir kalbėdavęs grupės vardu. Tai nereiškė, kad buvo vadovas.

Grupė ilgai grojo kitų kūrinius, pvz., „Hiperbolės“. Linas ir Saulius pradėjo siūlyti savo kūrybą. Po truputį atėjo suvokimas, kad kitų nebereikia.

„Pirmo albumo laikais imdavome profesionalių autorių tekstus, o dabar mūsų kūryboje to nebėra. Dabar viskas visiškai savo. Nepradėjome vieninteliai dalykų – savo kvėpalų ir drabužių nesukūrėme. Anksčiau neužteko drąsos, o dabar senatvėje to

mums nebereikia“, – teigė V. Stauga.

„Kvadratu“ įtaką darė ir kai kuriuos vakarietiškos roko grupės. Jos nariai paminėjo, kad žavėjosi roko grupių „Uriah Heep“, „Led Zeppelin“, „Deep Purple“ ir dar kelių muzika, bet jų nekopijavo.

Sovietiniais metais, deficito laikais, buvo sunku gauti sceninę aprangą. Iš pradžių jų grupė tokios aprangos ir neturėjo. Jiems pasisekė ją įsigyti, kai laimėjo lengvosios pramonės atstovų organizuotą konkursą. Tada gavo leidimą sceninius drabužius pasiūti Kaune „Spalio“ siuvimo fabrike. Ten jiems iš dermantino pasiuvo aprangą, panašią į odinę. Tuo metu su šiais drabužiais jie atrodė neapkartojami.

DRAUDIMŲ APLINKOJE

Ringinio vedėjas M. Pučėta priminė, kad sovietiniais metais drausti kai kurie muzikos žanrai, kad dorovingo sovietinio piliečio neužkrėstų kapitalizmo sėkla. Tokia padėtis buvo ir praėjusio amžiaus dešimtajame dešimtmetyje, M. Gorbačiovo atšilimo, Sąjūdžio gimimo laikotarpiu. Net išleistas sąrašas, kokių vakarietiškių grupių muzikos draudžiama klausytis. Į jį pateko ne tik sunkiojo roko grupės, bet ir atskiri atlikėjai, pvz., Styvis Vonderis ir Tina Turner.

Taigi tokioje aplinkoje vyko „Kvadrato“ kūrybinė veikla. Ringinio vedėjo paklaustas, ar nesusidūrė su sovietine cenzūra, V. Stauga sakė, kad jie buvo gudrūs. Jei dainos tekstas buvo oficialaus poeto, o jų muzika, niekas neprikibdavė, nesulaukdavo pastabų, kad daro kažką neleistino.

L. Ūdras papasakojo, kaip jie sukūrė dainą apie Lietuvos partizanus „Prarastoji karta“. Jos žodžius parašė Vytautas Samulevičius, tuo metu studijavęs Vilniaus universitete. Vieną posmelį teko išmesti, nes ten labai atvirai buvo galima suprasti, apie ką kalbama („Vienas iš būrio likau“). Dėl to būtų jiems uždraudę groti. Bet pavyko viską išsakyti dainos potekstėje („Tik kryžiai mediniai, palaukėm sutipę, anūkams parodys aplesčius kapus“).

L. Ūdras dar prisiminė vieną epizodą, kas nutiko anuomet Kauno sporto haleje viename festivalyje,

kurį buvo surengęs Alyvdas Tautkus, kai pranešėja paskelbė, kad dabar gros Tarybų Lietuvos roko grupė.

„Mes jau buvome atlikę savo programą ir buvome tarp žiūrovų. Aš garšiai pasipiktinau, kodėl Tarybų, kuo čia dėtos tarybos. Tuoj pat išgirdau aplink šurmulį ir minios skandavimą: „Šalin komunistus, šalin komunistus.“ Andrius šalia stovėjo. Žiūriu, jau milicija jį išneša. Netruką ir mane pagriebė už alkūnių. Teko iki nakties saugumo požemiuose pasėdėti. Tardė, nekankino, bet morališkai jaučiausi pažemintas“, – tvirtino L. Ūdras.

PIRMAS ĮRAŠAS IR VINILINĖ PLOKŠTELĖ

S. Pročkys papasakojo, kaip gimė audioalbumas „Metalinė naktis“.

„Linas buvo labai užsidegęs groti, prirašęs visokių žodžių, muzikinių bandymų. Pamatėme, kad turime mažai savo kūrybos, esame produktyvūs ir galime savo kūrybą įamžinti. Pamažu sutrendo ši mintis. Zarasuose nebuvo nė minties, kad galime kažką įrašyti. Mes ten tik dvi garso kolonėles turėjome. Reikėjo ieškoti kitų galimybių“, – sakė S. Pročkys.

V. Stauga teigė, kad pirmas jų albumas 1986 metais „Metalinė naktis“ įrašytas a. a. Kauno džiazmeno Kęstučio Lušo privačiojoje įrašų studijoje, o ne sąjunginėje muzikos leidykloje „Melodija“. Pasirūpinti įrašų apsiėmė legendinis žmogus Giedrius Litvinas. Vėliau iš tos juostos išleista vinilinė plokštelė.

„Kad pakliūtume į „Melodiją“, būtų reikėję surinkti galybę parašų. Tai buvo be šansų“, – sakė V. Stauga.

Vinilinio albumo viršelį sukūrė L. Ūdras. Pasak jo, pirmas variantas buvo spalvotės. Kitas metalinio spindesio. Padarė plakatą. Nuotraukai visi nusifotografavo fotoateljė. Make-tas viršelio padarytas rankiniu būdu.

M. Pučėta pristatė ringinio svečių iš Zarasų Dalių Bučenką, be kurio entuziazmo vinilinė plokštelė „Metalinė naktis“ nebūtų išvydusi dienos šviesos.

„Tai viena iš mano išsipildžiusių svajonių. Aš esu jaunesnis už šios grupės vyrus. Vis šliedavausi prie

jų per repeticijas, tampa su malonumu jų garso kolonėles, tvarkiau laidus, viską sutvarkydavau ringiniams pasibaigus. Ši draugystė nutrūko 1986 metais, kai mane paėmė į kariuomenę. Turėjau jų garsajuostes, įrašytos studijoje, kopiją.

Su vokalistais Sauliumi ir Andriumi šiandien susitikau pirmą kartą nuo to laiko. Per feisbuką vėl suradau grupės vyrus ir galėjau toliau tęsti tą pažintį.

„Kvadrato“ skambesys mane lydėjo visą gyvenimą. Pasvajodavau nusipirkęs loterijos bilietą laimėti milijoną ir išleisti vinilinę „Kvadrato“ plokštelę.

Dirbu turizmo srityje. Turiu bičiulį Rygoje, kuris pažinojo tenyktės muzikos leidyklos direktorių. Po truputį atsirado rėmėjų. Dėka visų tų žmonių pavyko išleisti 150 tū vinilinių plokštelių.

Nudžiugino žurnalistų dėmesys, radijo darbuotojų skambučiai. Čia vėl buvo „Kvadrato“ atgimimas.

Ačiū Sauliui ir visiems muzikantams, kad mes vis juos girdime, kad jie per metus išleidžia vieną kitą singlą, nemustoją kurti. Sėkmės ir ištermės“, – kalbėjo D. Bučenka.

MĮSLĖ

Visgi „Kvadrato“ diskografijai stinga albumo „Sąžinė“, kuris egzistuoja išleistas audiokasetės formatu, bet to albumo likimo kol kas niekas nežino. Pasak V. Staugos, dėl to ir per feisbuką kreiptasi, gal kas apie tai kažką žino, bet iš to nieko neišėjo. „Sąžinė“ yra iš tų laikų, kai jie rezidavo Zarasuose. Buvo įrašyta prieš dvidešimt metų.

Šio susitikimo metu jis paprašė savo grupės narių, kad jie sutiktų iš naujo įrašyti bent dainą „Sąžinė“ iš to albumo. Visi sutiko tai padaryti.

„Saulius, Linas turi daug kūrinių. Esame seniai, bet dar galime kurti. Žmonės iš mūsų labiausiai tikisi sunkiojo roko“, – susitikimo pabaigoje sakė V. Stauga.

Kad „Kvadrato“ grupė tikrai turi parako, ringinio dalyviai įsitikino klausydami jų atliekamų keleto dainų ir improvizuoto pasirodymo kartu su „Bitik Zys“ jaunimu.